

Kleurringproject bij Aalscholvers in Vlaanderen

Kolonie te Rijkevorsel - Koen Devos

Nadat Aalscholvers bijna uitgestorven waren in Europa hebben beschermingsmaatregelen (vooral via de Europese Vogelrichtlijn) en sterk verbeterde voedselomstandigheden geleid tot een spectaculair herstel van de populatie. Ook in Vlaanderen is de soort de voorbije decennia sterk toegenomen, zowel als doortrekker, wintergast als broedvogel. Over de gevolgen van die toenevende aantallen op visbestanden bestaat nog veel onduidelijkheid en discussie. Enerzijds kan de Aalscholver (net als andere visetende vogelsoorten) als een indicatorsoort worden beschouwd voor herstel van visbestanden. Anderzijds worden Aalscholvers zowel door de commerciële viskweeksector als door hengelaars als een probleemsoort beschouwd die aanzienlijke schade veroorzaakt aan visbestanden.

Om een antwoord te bieden aan de aanhoudende controverse is momenteel een beheerplan voor de Aalscholver in opmaak, kaderend in het nieuwe Vlaams soortenbesluit. De coördinatie gebeurt door het Agentschap Natuur en Bos. Tevens is een stuurgroep opgericht waarin alle betrokken sectoren vertegenwoordigd zijn. Voor alle duidelijkheid: een beheerplan voor een soort is veel ruimer dan het opsommen van een reeks potentiële maatregelen die als doel hebben om in te grijpen op populatieniveau. Het omvat een brede waaier van mogelijke acties, zoals het visvriendelijker inrichten van waterlopen (meer schuilplaatsen aanbieden) en het nemen van preventieve maatregelen zodat Aalscholvers minder gemakkelijk toegang krijgen tot visvijvers.

Het beschikken van wetenschappelijk onderbouwd en voldoende nauwkeurig cijfermateriaal over populatiegrootte en trends is essentieel om te komen tot een goed beheerplan. Jaarlijkse tellingen van broedkolonies en slaapplekken geven reeds jarenlang een goed inzicht in de aantallen, verspreiding en trends van de Aalscholver in Vlaanderen. Om te kunnen achterhalen welke factoren die trends bepalen is echter een evolutie naar een meer integrale monitoring noodzakelijk. Dit impliceert dat ook gegevens over broedsucces, mortaliteit en uitwisseling met andere populaties moeten verzameld worden. Die gegevens zijn ook noodzakelijk voor het opstellen van eventuele populatiemodellen waarin effecten van concrete beheermaatregelen kunnen nagegaan worden.

Broedsucces, mortaliteit en trekgedrag

Tot dusver werden in de Vlaamse broedkolonies geen gestandaardiseerde gegevens verzameld over het aantal grootgebrachte jongen zodat ook niet duidelijk is in hoeverre broedsucces de huidige populatietrend bepaalt. Het broedsucces bij Aalscholvers kan sterk variëren en is meestal ook een goede indicatie van het beschikbare voedselaanbod in de ruime omgeving. Veranderingen in voedselaanbod zijn bovendien vaak vlugger zichtbaar in het broedsucces dan in de effectieve populatiegrootte. Daarom worden vanaf 2010 door medewerkers van het INBO systematische gegevens verzameld over broedsucces. In verschillende broedkolonies verspreid over Vlaanderen worden steekproefsgewijs tellingen uitgevoerd van het aantal jongen per nest.

Naast broedsucces is ook mortaliteit een belangrijke sturende factor van populatietrends. Om die te kunnen bepalen zijn analyses van ringgegevens noodzakelijk. Het ringen van Aalscholvers kan ook meer duidelijkheid brengen in het trekgedrag van Aalscholvers die in Vlaanderen broeden en/of overwinteren. De Aalscholver is in Noordwest-Europa een partiële migrant. Een deel van de populatie (vooral in het noorden) vertoont een uitgesproken trekgedrag terwijl een ander deel in de nabijheid van de broedgebieden blijft overwinteren. Het gedrag van de Vlaamse broedvogels en hun jongen is tot op heden onvoldoende gekend. Toch is informatie hierover belangrijk om de schadeproblematiek goed te kunnen plaatsen. Indien bijvoorbeeld blijkt dat de Vlaamse broedvogels hoofdzakelijk ten zuiden of westen van Vlaanderen overwinteren, dan heeft het weinig zin om maatregelen in Vlaamse broedkolonies te nemen indien schade zich hoofdzakelijk in de winterperiode zou voordoen.

Groene kleurringen

Om een antwoord te bieden op een aantal van de hierboven beschreven kennislücken werd door het INBO in 2010 gestart met een kleurringproject van Aalscholvers in Vlaanderen. Hiervoor kon gebruik gemaakt worden van de ruime ervaring die

Aalscholver met groene kleurring – An Roose

Kleurringen – Louis Cuylaerts

Dank!

Het ringwerk gebeurde in samenspraak met de ringdienst van het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen (K.B.I.N.), met bijzondere dank aan de enthousiaste ringers: Herman Berghmans & Jos Van Kerckhoven (Mol), Ludo Berckvens & Louis Cuylaerts (Rijkevorsel) en Geert De Smet (Verrebroek), en aan alle mensen die assistentie verleenden tijdens de ringsessies. De eigenaars van de terreinen waren zo welwillend om toelating voor het ringwerk te geven. We zijn ook veel dank verschuldigd aan Jérémy Simar en Jean-Yves Paquet (Aves) die ons heel wat praktische tips over het ringen bezorgden.

de voorbije jaren in Wallonië is opgedaan (ringproject gecoördineerd door Aves en gestart in 2005).

In drie broedkolonies (Mol, Verrebroek en Rijkevorsel) werden dit jaar in totaal 68 jonge Aalscholvers geringd. Daarvan werden er 58 voorzien van een groene kleurring met unieke lettercombinatie (waarvan eerste letter steeds K).

De gebruikte combinaties zijn voor elke ringplaats weergegeven in Tabel 1. Aalscholvers met groene ringen die eveneens beginnen met de letter K maar waarvan de tweede letter niet S, T of U is, zijn vogels die in Wallonië geringd zijn.

Bij deze willen we een warme oproep plaatsen om zoveel mogelijk uit te kijken naar Aalscholvers met groene kleurringen. Afgelezen ringcombinaties kunnen doorgegeven worden aan Koen Devos, Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Kliniekstraat 25, 1070 Brussel, koen.devos@inbo.be of aan Jean-Yves Paquet, jean-yves.paquet@aves.be. Graag ook datum, plaats, naam en adres van de waarnemer en eventueel specifieke omstandigheden van de waarneming (bv. waarneming op slaapplek of in broedkolonie) vermelden. U ontvangt dan een 'paspoort' van de vogel in kwestie met o.a. vermelding van ringdatum, ringplaats en de terugmeldingen tot op dat ogenblik.

Voor aflezingen van andere, buitenlandse kleurringprojecten bij Aalscholver verwijzen we graag naar de website <http://www.cr-birding.be>.

Koen Devos

koen.devos@inbo.be

Aalscholvers in het nest – Jos Van Kerckhoven

